

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR VELDBIOLOGIE
OPGERICHT DOOR E. HEIMANS, J. JASPERS JR EN JAC. P. THIJSSE

De Haagsche Beemden als pleisterplaats voor watervogels

J. PHILIPPONA en TH. MULDER.

Ten noordwesten van Breda ligt de polder de Haagsche Beemden. Het gebied wordt in het oosten en noorden begrensd door de rivier de Mark, in het westen door de weg van Zevenbergen naar Leur en in het zuiden door een lijn van Leur over Prinsenbeek verder noordoostwaarts (fig. 1). In het zuidelijk deel van het omgrensde gebied, waar de bodem vooral uit zand bestaat, vinden we een bont mozaïek van kleine akkers, graslandjes en kleine boscomplexen. Dit landschap is vrij dicht bevolkt. Meer noordelijk neemt het grasland sterk toe, terwijl het aantal boerderijen

minder wordt. Ook hier liggen nog stukjes bos en houtwallen en tevens enige kleine percelen moerasland. Het noordelijke deel, waar de bodem uit zeeklei bestaat, is vrijwel onbewoond open grasland.

Het landschap als geheel doet archaïsch aan. Het grondbezit is sterk versnipperd, de perceelsscheidingen zijn vaak onregelmatig. De ontwatering is onvoldoende, waardoor 's winters vaak grote oppervlakten onder water komen te staan (fig. 2). De Haagsche Beemden hebben van verschillende kanten belangstelling gekregen. Van Cultuurtechnische zijde zijn plannen

voorbereid tot het doorvoeren van een ruilverkaveling. Met het verbeteren van de waterhuishouding heeft men inmiddels een begin gemaakt. Hoewel het gebied door het uitvoeren van dergelijke werken agrarisch in waarde zal stijgen, zal het zijn landschappelijke aantrekkelijkheid grotendeels verliezen.

Het gebied trekt verder de aandacht vanwege de grote biologische waarde. We beperken ons hier met iets te zeggen over het belang van de Haagsche Beemden als pleisterplaats voor overwinterende en doortrekkende watervogels. De overstromingen maken van het grote oppervlak rustig gelegen grasland een ideaal oord voor watervogels en enige soorten steltlopers. Waarnemingen hebben aangetoond dat

dit beemdenlandschap een zeer belangrijke pleisterplaats vormt voor Kolganzen, Smienten, Pijlstaarten, Kieviten en verscheidene andere vogelsoorten. Een kort overzicht van het voorkomen van enige soorten zal voorafgaan aan de opsomming van wat er op een aantal excursies werd waargenomen.

De Kolganzen (fig. 3) benutten het gebied om er te fourageren en tevens als slaapplaats, indien er landerijen overstroomd zijn. Ook als de ganzen elders slapen (namelijk op het Hollandsch Diep) zoeken ze overdag vaak voedsel in de beemden. Aldus vormt dit landschap tezamen met de meer westelijk gelegen Etensche Beemden (Westpolder) en de Hoevensche Beemden, eveneens graslan-

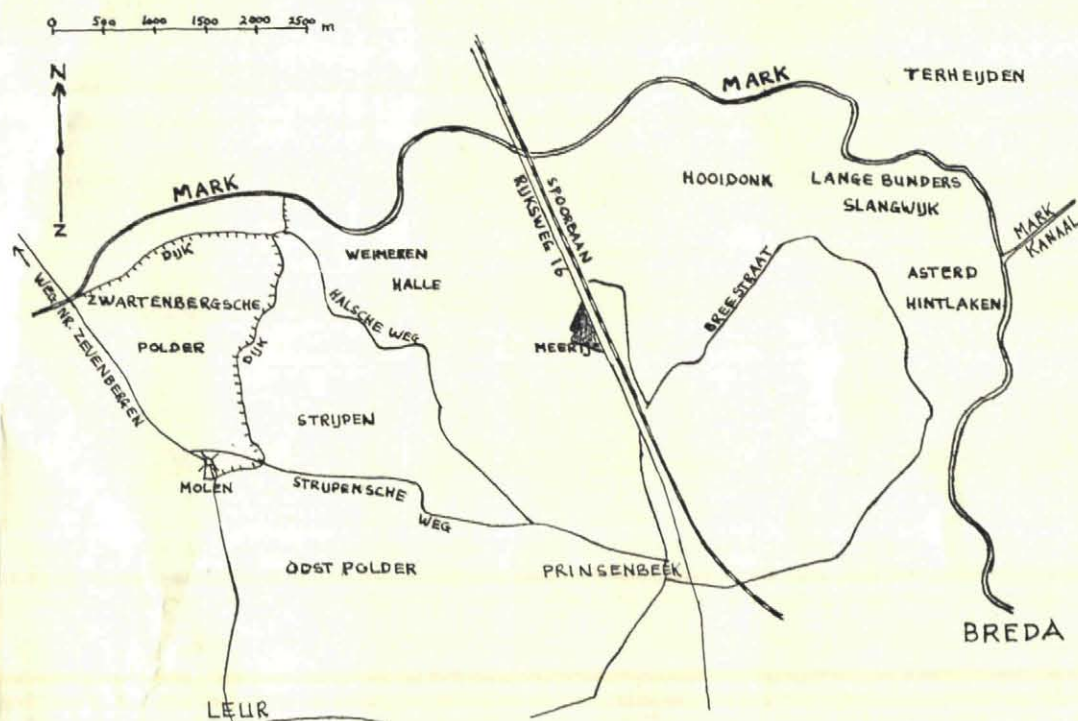

Fig. 1. Overzichtskaartje van de Haagsche Beemden.

Fig. 2. *Overstroomd grasland in Strijen, Haagsche Beemden.*

den in het stroomgebied van de Mark, het belangrijkste voedselgebied voor de Kolganzen die in westelijk Noordbrabant overwinteren. Daarnaast fourageren deze ganzen ook regelmatig op graslanden nabij Moerdijk en de Rode Vaart.

Smienten en Pijlstaarten, Wilde eenden, Wintertalingen en Slobeenden zijn soms zeer talrijk. De eenden (de Smient domineert meestal sterk) worden aangetrokken door drassige en onder water staande percelen. Ook Kleine zwanen worden geregeld waargenomen. Kieviten zijn vooral in de trektijden soms in groten getale aanwezig.

In het gehele Westbrabantse gebied dreigen grote gevaren voor pleisterende wa-

tervogels. De ganzenslaapplaatsen op het Hollandsch Diep tegenover de Rode Vaart worden bedreigd door een voorgenomen industrievestiging en ook door veranderingen in het waterpeil na de uitvoering van de Deltawerken, waardoor de zandplaten, die nu bij eb droogvallen en waar de ganzen vaak de nacht doorbrengen, waarschijnlijk meestal te diep onder water zullen staan.

In een ganzengebied is de slaap- en vluchtplaats van doorslaggevend belang. Er zijn gevallen bekend dat ganzen bepaalde pleisterplaatsen niet of weinig meer bezochten, nadat de slaapplaatsen door veranderingen in de waterhuishouding verloren waren gegaan.

Fig. 3. Kolganzen boven Strijpen, Haagsche Beemden.

Het zou dan ook van groot belang zijn, indien men in de Haagsche Beemden enige terreinen zou kunnen reserveren, die in het winterhalfjaar kunstmatig geïnnundeerd werden. De ganzen zouden daardoor hun slaappleats behouden, terwijl eenden en zwanen in hetzelfde gebied voedsel zouden kunnen zoeken. De terreingedeelten die vooral als slaappleats voor ganzen dienst doen (mits ze overstroomd zijn) zijn Asterd-Hintlaken, Strijpen en Weimeren-Halle.

De nu volgende waarnemingen, die gedaan werden in het winterhalfjaar, illustreren de grote waarde van het gebied als pleisterplaats, vooral indien terreingedeel-

ten geïnnundeerd zijn. Over de broedvogelbevolking hebben we tot nu toe geen gegevens kunnen verzamelen.

Waarnemingen.

7 december 1957: 350 Kolganzen, 11 Brandganzen.

8 maart 1958: 15000 Kolganzen, tientallen Brandganzen, veel eenden (vooral Smienten) en Kieviten.

6 december 1958: 10 Kleine zwanen.

13 december 1958: 225 Kolganzen, 1 Roodhalsgans.

3 januari 1959: 200 Kolganzen.

8 maart 1960: 5500 Kolganzen, enige tientallen Rietganzen.

16 oktober 1960: veel Wilde eenden, vele honderden Kieviten, enige duizenden Kapmeeuwen.

14 november 1960: zeer vele eenden, vooral veel Wintertalingen, Wilde eenden en Slobeenden, 65 Kleine zwanen, 2500 Kieviten, tientallen Watersnippen, tientallen Wulpen, enige duizenden Kapmeeuwen, enige honderden Stormmeeuwen.

14 januari 1962: 7250 Kolganzen, 1500 Smienten en Pijlstaarten, 22 Kleine zwanen.

22 januari 1962: 4000 Kolganzen, 1 Brand-

gans, honderden Smienten en Pijlstaarten, kleiner aantal Wilde eenden en Slobeenden, 1500 Kieviten.

29 januari 1962: 4000 Kolganzen, 12 Rietganzen, 10 Brandganzen, 21 zwanen, honderden Kieviten.

2 februari 1962: 5000 Kolganzen.

12 februari 1962: 5500 Kolganzen, enige Brandganzen, 600 Smienten, tientallen Pijlstaarten.

18 februari 1962: 12000 Kolganzen, 1500 Smienten, honderden Pijlstaarten, 60 Kleine zwanen, 600 Kieviten.

Problemen rond de chemische bestrijding van ongewenste waterplanten

JEANETTE C. M. DE HEER.
(R.I.V.O.N.)

In de laatste jaren is het gebruik van chemische middelen ter bestrijding van ongewenste waterplanten in sloten, vaarten en andere watergangen sterk toegenomen. De oorzaak hiervan is vooral gebrek aan werkkrachten. De weinige mensen, die beschikbaar zijn om sloten uit te baggeren en met conventionele middelen — messen, beugels e.d. — van planten te ontdoen, verlangen hoge lonen. Bovendien is het werk van dien aard dat men slechts langzaam vordert; het vergt dus vele uren arbeidsloon per man.

Het schoonmaken — schonen — van sloten en vaarten is dus een kostbare geschiedenis als het met pure mankracht gebeuren moet. Het is geen wonder dat men probeert het werk minder arbeidsintensief te maken. Het gaat er om hulpmiddelen te vinden, waarmee met minder werk evenveel resultaat valt te bereiken. Er zijn twee

wegen, die tot dit doel leiden. De ene is mechaniseren van de bestaande methoden — bijvoorbeeld door gemotoriseerde maaiboten toe te passen of door verbeterde baggerapparatuur te gebruiken. De tweede is het toedienen van plantendodende stoffen, dus chemische onkruidbestrijding. De mechanisatie van de bestaande methoden levert geen bijzondere risico's voor de biologische rijkdom van de sloten. De resultaten van de schoning zullen ongeveer gelijk zijn als wanneer de planten met mankracht worden verwijderd. In vele gevallen is het echter niet mogelijk mechanische hulpmiddelen te gebruiken — de sloten zijn vaak te smal voor een maaiboot en de kanten zijn vaak zo zacht dat men geen zware apparatuur kan laten aanrukken. In zulke gevallen worden tegenwoordig vaak chemische onkruidbestrijdingsmiddelen — herbiciden — toegepast.